

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.4-2.19>**В. В. Чорна**

здобувач

Університет сучасних знань

ПАТРОНАТНА СЛУЖБА ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ЧЛЕНІВ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

В даній статті розкрито особливості функціонування патронатних служб Апарату Прем'єр-міністра України, патронатних служб Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство. Зауважено, що для здійснення Прем'єр-міністром України своїх повноважень у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України утворюється патронатна служба – апарат Прем'єр-міністра України, керівник якого призначається на посаду та звільняється з посади Прем'єр-міністром України. Патронатна служба члена Кабінету Міністрів України (крім міністра, який очолює міністерство) утворюється у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України. Натомість, патронатна служба міністра, який очолює певне міністерство утворюється у складі відповідного міністерства.

Визначено, що патронатний службовець вищих посадових осіб Уряду – це громадянин України, який займає посаду патронатної служби та виконує функції з правового, організаційного, інформаційно-аналітичного, консультативного, наукового, експертного, документального забезпечення діяльності Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів, одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету чи на громадських засадах.

Патронатна служба вищих посадових осіб Уряду – це вид публічної служби особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності патронатних службовців Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів з виконання покладених на них завдань та функцій.

Змістом патронатної служби вищих посадових осіб Уряду є: 1) визначена мета, чітко сформульовані завдання, функції та напрямки діяльності патронатних службовців; 2) принципи діяльності; 3) особливий порядок призначення та перебування на патронатній службі; 4) строковість зайняття посади патронатного службовця; 5) особливий порядок утворення, реорганізації, ліквідації патронатної служби; 6) компетенція патронатних службовців; 7) юридичні гарантії діяльності патронатних службовців; 8) юридична відповідальність патронатних службовців.

Ключові слова: публічна служба, Президент України, патронатна служба, патронатний службовець, державна служба.

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. До складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри та міністри України.

Для здійснення Прем'єр-міністром України, Першим віце-прем'єр-міністром України, віце-прем'єр-міністрами та міністрами України своїх завдань та функцій утворюються патронатні служби зазначених посадових осіб.

Указом Президента України «Про Стратегію реформування системи державної служби в Україні» визначено, що до патронатних посад відносяться посади радників, консультантів,

помічників, прес-секретарів та інші посади, передбачені штатним розписом для організаційного та інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності членів Кабінету Міністрів України, керівників органів державної влади. На посади патронатної служби відповідні керівники мають право самостійно добирати та приймати осіб поза конкурсом. Разом з тим посади патронатної служби в установленому порядку мають відноситися до відповідних категорій посад державних службовців. У разі необхідності на посади патронатної служби керівник може призначати на умовах контракту осіб, які не набувають статусу державних службовців [1].

В Положенні про Секретаріат Кабінету Міністрів України визначено, що патронатні служби – це Апарат Прем'єр-міністра України, патронатні служби Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство [2].

Секретаріат Кабінету Міністрів України є постійно діючим органом, що забезпечує діяльність Кабінету Міністрів України. Основними завданнями Секретаріату є організаційне, експертно-аналітичне, правове, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України, урядових комітетів, Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство [2].

Міністр Кабінету Міністрів України наділений наступними повноваженнями щодо організації діяльності патронатних служб вищезазначених осіб:

1) визначає чисельність працівників патронатних служб Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України та міністра, який не очолює міністерство;

2) призначає за поданням керівника Апарату Прем'єр-міністра України – працівників Апарату, за поданням відповідно Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України та міністра, який не очолює міністерство, – керівників і працівників їх патронатних служб [2];

3) затверджує положення про структурні підрозділи, а також за погодженням з Прем'єр-міністром України – положення про Апарат Прем'єр-міністра України, Першим віце-прем'єр-міністром України, віце-прем'єр-міністрами України та міністром, який не очолює міністерство, – положення про їх патронатні служби [2].

Окрім кадрово-організаційних повноважень щодо діяльності патронатних служб в структурі Секретаріату Кабінету Міністрів України Міністр Кабінету Міністрів України виконує ще ряд повноважень, які безпосередньо пов'язані з співпрацею патронатних служб Прем'єр-міністром України, Першим віце-прем'єр-міністром України, віце-прем'єр-міністрами України та міністром, який не очолює міністерство, а саме:

1) організовує забезпечення членів Кабінету Міністрів України матеріалами до засідань урядових комітетів та засідань Кабінету Міністрів України [2];

2) організаційно забезпечує в установленому порядку розгляд членами Кабінету Міністрів України, керівниками центральних органів виконавчої влади, що не входять до складу Кабінету Міністрів України, депутатських звернень та запитів, адресованих Кабінету Міністрів України, Прем'єр-міністрові України, Першому віце-прем'єр-міністрові України та віце-прем'єр-міністрам України, а також міністру, який не очолює міністерство [2].

Зокрема, для здійснення Прем'єр-міністром України своїх повноважень у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України утворюється патронатна служба – апарат Прем'єр-міністра України, керівник якого призначається на посаду та звільняється з посади Прем'єр-міністром України. Патронатна служба члена Кабінету Міністрів України (крім міністра, який очолює міністерство) утворюється у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України [3]. Натомість, патронатна служба міністра, який очолює певне міністерство утворюється у складі відповідного міністерства.

Припинення повноважень Кабінету Міністрів України не є підставою для звільнення з посад державних службовців, інших працівників Секретаріату Кабінету Міністрів України, крім працівників апарату Прем'єр-міністра України, патронатних служб Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України та міністрів, які не очолюють міністерство. Патронатні служби Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України та міністрів, які не очолюють міністерство, утворюються у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України. Державні службовці, інші працівники таких служб призначаються на посаду та звільняються з посади Державним секретарем Кабінету Міністрів України за поданням відповідно Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України та міністра, який не очолює міністерство [3, ст.47].

Розглянемо більш детально завдання, функції та повноваження патронатних служб Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України та міністрів, які не очолюють міністерство.

Апарат Прем'єр-міністра України: 1) здійснює інформаційне забезпечення діяльності Прем'єр-міністра України, опрацьовує кореспонденцію, що надходить на ім'я Прем'єр-міністра України, та готує в установленому порядку за результатами її розгляду доручення, листи, контролює вирішення порушених у них питань,

здійснює протокольне забезпечення офіційних заходів за участю Прем'єр-міністра України; 2) бере участь у підготовці проектів актів законодавства з питань, що ініціюються Прем'єр-міністром України, та проводить аналіз інших документів, що підписуються Прем'єр-міністром України, на відповідність проголошеній політиці Кабінету Міністрів України; 3) забезпечує листування Прем'єр-міністра України з вищими посадовими особами іноземних держав і міжнародних організацій; 4) забезпечує формування та підтримання політичного іміджу Прем'єр-міністра України; 5) забезпечує підготовку поточних і довгострокових робочих планів Прем'єр-міністра України, проведення нарад і зустрічей, здійснення закордонних візитів та поїздок по країні, організовує, координує підготовку матеріалів для Прем'єр-міністра України до нарад, зустрічей, оформляє за результатами таких нарад і зустрічей відповідні протоколи та готує доручення і листи; 6) виконує інші функції відповідно до доручень Прем'єр-міністра України [2, п. 11].

Патронатні служби Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство, утворюються з метою організаційного, інформаційного та аналітичного забезпечення здійснення Першим віце-прем'єр-міністром України, віце-прем'єр-міністрами України, Міністром Кабінету Міністрів України та міністром, який не очолює міністерство, своїх повноважень, сприяння створенню належних умов для їх діяльності та забезпечення зв'язку з державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, громадськістю, іноземними і міжнародними організаціями, засобами масової інформації.

Патронатні служби Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство підпорядковуються безпосередньо Першому віце-прем'єр-міністрові України, віце-прем'єр-міністрам України, Міністру Кабінету Міністрів України та міністру, який не очолює міністерство, а з питань, пов'язаних з дотриманням трудового законодавства та законодавства про державну службу, – Міністрові Кабінету Міністрів України.

Патронатні служби Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство: 1) забез-

печують організацію робочого часу Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство, готують їх робочі плани, організують проведення нарад, зустрічей і поїздок, зокрема за кордон, прес-конференцій і брифінгів та оформлюють відповідні протоколи за результатами нарад і зустрічей; 2) забезпечують надання консультацій Першому віце-прем'єр-міністру України, віце-прем'єр-міністрам України, Міністру Кабінету Міністрів України та міністру, який не очолює міністерство, з політичних та фахових питань і підготовку аналітичних, довідкових, інформаційних матеріалів, готують проекти текстів для виступів відповідної посадової особи; 3) здійснюють попередній розгляд документів, що адресовані Першому віце-прем'єр-міністру України, віце-прем'єр-міністрам України, Міністру Кабінету Міністрів України та міністру, який не очолює міністерство; 4) інформують Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство, про підготовлені структурними підрозділами пропозиції (проекти рішень, листів тощо). В окремих випадках самостійно готують пропозиції, погоджуючи їх з відповідними структурними підрозділами Секретаріату; 5) організують проведення Першим віце-прем'єр-міністром України, віце-прем'єр-міністрами України, Міністром Кабінету Міністрів України та міністром, який не очолює міністерство, прийомів делегацій, у тому числі іноземних, а також окремих відвідувачів; 6) виконують відповідно до покладених на них завдань за дорученням Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство, інші функції [2].

До патронатних служб Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України належать: 1) Керівник патронатної служби; 2) Перший заступник, заступник керівника патронатної служби, керівник структурного підрозділу в патронатній службі, керівник протоколу Прем'єр-міністра України, прес-секретар, радник; 3) Заступник керівника протоколу Прем'єр-міністра України, керівника структурного підрозділу в патронатній службі; 4) Помічник; 5) Заступник прес-секретаря Прем'єр-міністра України; 7) Референт Прем'єр-міністра України, консультант [5].

Що стосується патронатних служб Віце-прем'єр-міністра, то варто виходити з того, що така служба складається:

1. Віце-прем'єр-міністра України – Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Відзначимо, що відповідно до штатного розпису станом на 1 червня 2020 року патронатна служба Віце-прем'єр міністра України – Міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України включає: Керівника Служби; одного заступника керівника Служби; п'ятьох радників.

2. Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Відзначимо, що відповідно до штатного розпису станом на 1 червня 2020 року патронатна служба Віце-прем'єр міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України включає: Керівника служби; два заступники керівника Служби; два радники та одного помічника.

3. Віце-прем'єр-міністр України – Міністр цифрової трансформації України. Відзначимо, що відповідно до штатного розпису станом на 1 червня 2020 року патронатна служба Віце-прем'єр міністра України – Міністра цифрової трансформації України включає: Керівника служби; двох заступників Керівника служби; одного помічника Віце-прем'єр-міністра України; п'ятнадцятьох радників Віце-прем'єр-міністрів України; одинадцять радників з питань комунікацій Віце-прем'єр-міністра України. З фондом заробітної плати на місяць за посадовими окладами – 497 925, 00 грн.

4. Віце-прем'єр-міністр України – Міністр з питань стратегічних галузей промисловості України.

Проаналізувавши структуру патронатних служб Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України вважаємо, що їхній штатний розпис та чисельність повинні бути законодавчо закріплені на рівні підзаконного нормативно-правового акту, зокрема, в нормах Положення про Секретаріат Кабінету Міністрів України. Невизначеність в чисельності працівників патронатних служб високопосадовців сприяє штучному розширенню штатів; збільшене фінансування послуг працівників патронатних служб; сприяє збільшенню впливу на Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України своїми рішеннями та діями; сприяє неконтрольованій чисельності осіб, які в якості працівників патронатних служб мають

право заходити в державні будівлі; значна кількість патронатних працівників може спричинити виникнення конфлікту інтересів та збільшення корупційних ризиків.

На державних службовців Секретаріату Кабінету Міністрів України та міністерства та інші центральні органи виконавчої влади поширюється дія Закону України «Про державну службу». Разом з тим, дія даного акту не поширюється на членів Кабінету Міністрів України, перших заступників та заступників міністрів.

Ст. 12 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» визначено засади функціонування патронатної служби міністра. Визначено, що Міністр має право на формування патронатної служби міністра у межах граничної чисельності державних службовців та працівників міністерства і витрат, передбачених на утримання міністерства. Чисельність патронатної служби міністра становить не більше десяти осіб. Патронатна служба міністра здійснює консультування міністра, підготовку необхідних для виконання завдань міністерства матеріалів, забезпечує зв'язок із посадовими особами інших органів державної влади, організацію зустрічей та зв'язків із громадськістю, засобами масової інформації, а також виконує інші доручення міністра. Міністр самостійно визначає персональний склад патронатної служби міністра. Працівники патронатної служби міністра призначаються на посаду та звільняються з посади державним секретарем міністерства за поданням міністра, а також у зв'язку із звільненням міністра. Працівники патронатної служби міністра не мають права давати доручення державним службовцям та працівникам міністерства. На працівників патронатної служби поширюється дія законодавства про працю з особливостями, встановленими законом [4, ст. 12]. Звільнення міністра не може бути підставою для звільнення державних службовців та працівників апарату міністерства, крім працівників патронатної служби міністра [4, ст. 11].

Адміністративно-правовий статус патронатної служби міністра має особливу спеціалізацію. Так як це структурний підрозділ міністерства. Разом з тим, основним його призначенням є те, що він здійснює консультування міністра, підготовку необхідних для виконання завдань міністерства матеріалів, забезпечує зв'язок із посадовими особами інших органів державної влади, організацію зустрічей та зв'язків із громадськістю, засобами масової інформації, а також виконує інші доручення міністра.

Тобто завданнями патронатної служби міністра є надання правової, організаційної, технічної, комунікативної, інформаційно-аналітичної, планової допомоги не органу виконавчої влади – міністерству, а саме Міністру як політичній особі.

Таким чином, зміст адміністративно-правового статусу працівників патронатної служби міністра, та державних службовців, які перебувають на державній службі в міністерстві є різними, що зумовлено різним порядком проходження даних видів публічної служби, системою прав та обов'язків, виконуваних завдань та функцій, наявністю видів юридичних гарантій, мірою юридичної відповідальності.

Постановою Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1112 «Про умови оплати праці працівників державних органів, на яких не поширюється дія Закону України «Про державну службу»» визначено механізм оплати праці працівників патронатних служб у державних органах.

Державним секретарем Кабінету Міністрів України, державним секретарем міністерства: 1) установлюються: конкретні розміри посадових окладів – відповідно до схем посадових окладів (у коефіцієнтах); надбавка за інтенсивність праці; надбавка за виконання особливо важливої роботи – до 100 відсотків посадового окладу. У разі несвоєчасного виконання завдань, погіршення якості роботи і порушення трудової дисципліни надбавка скасовується або її розмір зменшується; 2) здійснюється преміювання працівників патронатної служби відповідно до їх особистого внеску в загальні

результати роботи у межах фонду преміювання відповідного державного органу. Конкретні умови, порядок та розміри преміювання працівників патронатних служб визначаються у положенні про преміювання, що діє у відповідному державному органі; 3) надається матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань у розмірі, що не перевищує середньомісячної заробітної плати працівника патронатної служби [5]. Конкретний перелік підрозділів і посад працівників патронатної служби визначається особою.

Список використаної літератури:

1. Про Стратегію реформування системи державної служби в Україні: затв. Указом Президента України від 14 квітня 2000 року № 599/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599/2000#Text>.
2. Про затвердження Положення про Секретаріат Кабінету Міністрів України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2009 р. № 850. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2009-п#Text>.
3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Відомості Верховної Ради*, 2014. № 13. Ст.222.
4. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2011. № 38. Ст. 385.
5. Про умови оплати праці працівників державних органів, на яких не поширюється дія Закону України «Про державну службу»». Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1112.

Chorna V. V. Patronage service of the Prime Minister of Ukraine and other members of the Cabinet of Ministers of Ukraine

This article reveals the peculiarities of the patronage services of the Office of the Prime Minister of Ukraine, patronage services of the First Vice Prime Minister of Ukraine, Vice Prime Ministers of Ukraine, the Minister of the Cabinet of Ministers of Ukraine and a minister who does not head the ministry. It is noted that in order for the Prime Minister of Ukraine to exercise his powers, a patronage service is formed within the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine – the Office of the Prime Minister of Ukraine, whose head is appointed and dismissed by the Prime Minister of Ukraine.

The patronage service of a member of the Cabinet of Ministers of Ukraine (except for the Minister who heads the Ministry) is formed within the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Instead, the patronage service of a minister who heads a ministry is formed within the relevant ministry.

It is determined that the patronage employee of senior officials of the Government is a citizen of Ukraine who holds the position of patronage service and performs functions of legal, organizational, information-analytical, consulting, scientific, expert, documentary support of the Prime Minister of Ukraine, First Vice-President, the Prime Minister of Ukraine, Vice Prime Ministers of Ukraine, ministers, receives a salary from the state budget or on a voluntary basis. The patronage service of senior officials of the Government is a type of public service of a special nature, which consists

in the professional activity of patronage employees of the Prime Minister of Ukraine, the First Vice Prime Minister of Ukraine, Vice Prime Ministers of Ukraine, on them tasks and functions.

The content of the patronage service of senior officials of the Government is: 1) the purpose is defined, clearly formulated tasks, functions and directions of activity of patronage employees; 2) principles of activity; 3) special procedure for appointment and stay in the patronage service; 4) the term of office of the patronage officer; 5) a special procedure for the formation, reorganization, liquidation of the patronage service; 6) competence of patronage employees; 7) legal guarantees for the activities of patronage employees; 8) legal liability of patronage employees.

Key words: *public service, President of Ukraine, patronage service, patronage employee, civil service.*